

Ældre og indvandrere mister fodfæste på arbejdsmarkedet

Den aktuelle krise sætter dybe spor på arbejdsmarkedet. Nyledige hænger fast i ledighedskøen, og specielt personer over 50 år og indvandrere fra ikke vestlige lande har langt sværere ved at komme tilbage i job. I værste fald tabes hele den store beskæftigelsesgevinst, der er høstet de seneste år, på gulvet.

af senioranalytiker **Jes Vilhelmsen**
og arbejdsmarkedsøkonom **Erik Bjørsted**

3. september 2009

Analysens hovedkonklusioner

- Den voldsomme tilgang af nyledige kombineret med, at færre ledige kommer i beskæftigelse, er en farlig cocktail, der varsler nye tider med øget risiko for flere langtidsledige, marginalisering og udstødning af arbejdsmarkedet.
- De 55-59-årige har langt sværere ved at komme i job. Sammenlignet med unge under 30 år, er andelen af ældre mellem 55-59 år, der kommer i beskæftigelse inden 8 uger, 20 pct. lavere.
- Tilsvarende har indvandrere fra ikke-vestlige lande ligeledes sværere ved at komme i beskæftigelse end etniske danskere. Andelen, der kommer i job inden 8 uger, ligger 25 procent lavere end andelen for de etniske danskere.
- Regeringen har kaldt den historisk lave arbejdsløshed i 2008 for "det største socialpolitiske fremskridt i årtier". Dermed står vi over for det største socialpolitiske tilbageskridt i årtier, hvis man tillader, at hele gevinsten siden 2004 sættes over styr.

Kontakt

Direktør

Lars Andersen

Tlf. 33 55 77 17

Mobil 40 25 18 34

la@ae.dk

Presseansvarlig

Janus Breck

Tlf. 33 55 77 25

Mobil 40 61 34 38

jb@ae.dk

Krisen sætter dybe spor i strukturerne på arbejdsmarkedet

Under den seneste højkonjunktur faldt ledigheden herhjemme til et rekordlavt niveau på ca. 43.000 fuldtidsledige i juni 2008. Fra januar 2004 til juni 2008 faldt arbejdsløsheden med godt 120.000 fuldtidsledige.

Siden 2005 er det samtidig lykkedes at øge arbejdsmarkedsdeltagelsen markant blandt potentielle efterløns- og kontanthjælpsmodtagere og blandt grupper, som normalt ville være på ledighedsydelse. Samlet er arbejdsmarkedsdeltagelsen blandt personer uden for arbejdsstyrken øget med 50.000 fuldtidspersoner fra 2005 til 2008.

Med den aktuelle krise, som tegner til at blive den værste arbejdsmarkedskrise i 40 år, risikerer vi at tabe alle disse gevinster på gulvet. Arbejdsløsheden forventes ved udgangen af 2011 at være steget med 125.000 siden den bundede i juni 2008. Samtidig forventes beskæftigelsen at falde med 175.000 personer, hvorfor rundt regnet 50.000 forventes at forlade arbejdsmarkedet de kommende år. Det er dystre udsigter, som risikerer at sætte dybe spor i strukturerne på arbejdsmarkedet.

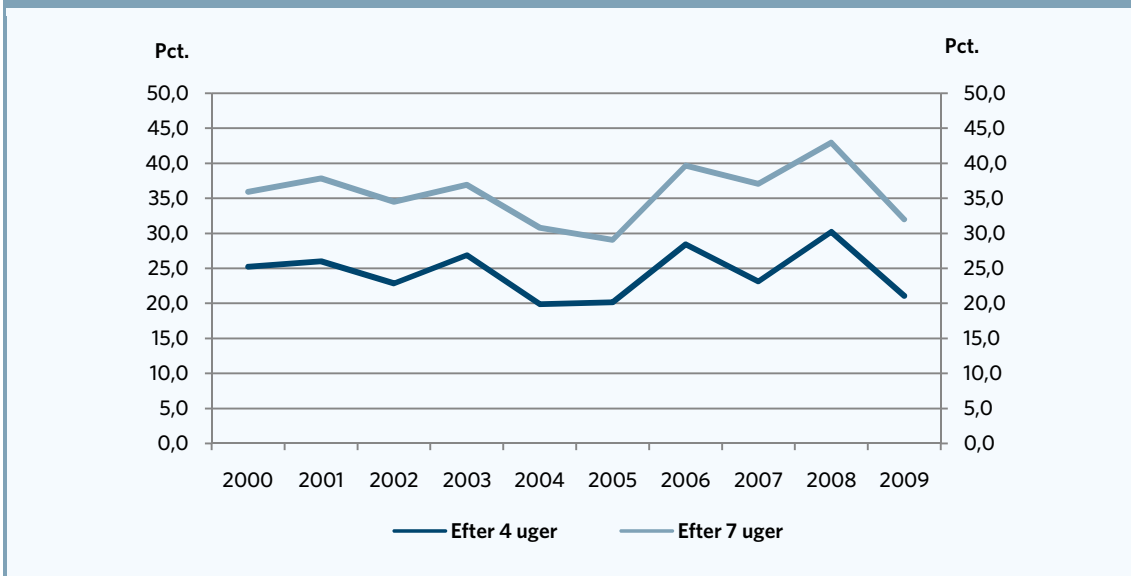
Nyledige hænger fast i ledighedskøen

I forhold til de seneste år hænger nyledige dagpengemodtagere i større grad fast i ledighed. Hvis man ser på de dagpengeforsikrede ledige, der trådte ind i ledighedskøen i januar 2009, var omkring en tredjedel kommet i beskæftigelse inden, der var gået 7 uger. Det er et kraftigt fald i forhold til året før, hvor næsten 43 procent kom i beskæftigelse. Andelen, af nyledige dagpengemodtagere, der kommer i beskæftigelse, er dermed faldet med omkring 25 procent i forhold til sidste år. Vejen til beskæftigelse er derfor blevet længere for de forsikrede ledige.

Der er fortsat en del af de mange nyledige, som finder et job efter en kortere ledighedsperiode. Det skyldes, at jobomsætningen uanset konjunkturer er stor på det danske arbejdsmarked. Fra fjerde til første kvartal faldt lønmodtagerbeskæftigelsen med mere end 60.000 fuldtidspersoner, hvilket vidner om et kraftigt fald i efterspørgslen efter arbejdskraft. Det er derfor sandsynligt, at de mange, der trådte ind i ledighedskøen i løbet af foråret, har haft sværere ved at finde et job, end dem der blev afskediget i starten af året.

Det er her vigtigt at påpege, at beskæftigelsen først stiger, når antallet af jobåbninger overstiger antallet af joblukninger. Det er ikke antallet af jobskift i løbet af et år, der har betydning for udviklingen i det samlede antal beskæftigede og ledige.

Figur 3. Andel nyledige dagpengemodtagere, der kommer i beskæftigelse, 2000-2009

Anm.: Nyledige er defineret som personer, der har en overgang til dagpenge, og som ikke har modtaget dagpenge de foregående 52 uger. Beskæftigelse er defineret som fire sammenhængende uger uden offentlig forsørgelse. Perioden omfatter nyledige i ugerne 2-5 i de enkelte år. Kilde: AE på baggrund af Beskæftigelsesministeriets DREAM.

I beregningerne er der ikke taget højde for, at ledigheden i dag kan være sammensat anderledes end tidligere. Det kan fx tænkes, at de ledige i dag har et højere uddannelses- eller kvalifikationsniveau i forhold til de ledige for et år siden. Det vil isoleret set løfte andelen, der i dag finder et job. Derudover er flere personer i dag på arbejdsfordelingsordninger, hvor personen skiftevis er i beskæftigelse og på dagpenge. Sidstnævnte kan betyde, at andelen, der kommer i job reelt er overvurderet.

Ældre og indvandrere har sværest ved at finde job

Der er imidlertid store forskelle på, hvem der hurtigt kommer i beskæftigelse. Som det ses af tabel 1, har forsikrede ledige over 50 år forholdsmeæssigt sværere ved at finde et job. Omkring 40 procent af de under 50-årige kom i beskæftigelse inden otte uger, mens det tilsvarende tal for de 60-64-årige var lige over 30 procent. Blandt de 55-59-årige kom knap 34 procent i job, mens godt 36 procent af de 50-54-årige kom i beskæftigelse inden der var gået otte uger.

Hvis disse grupper går tabt for arbejdsmarkedet, risikerer vi at mangle dem på den anden side af krisen. De ældre, som benytter lejligheden til at trække sig tilbage fra arbejdsmarkedet kommer i sagens natur ikke tilbage og de svage grupper, som i forvejen ikke havde den stærkeste tilknytning til arbejdsmarkedet får svært ved at vende tilbage.

Tabel 1. Andel der kommer i beskæftigelse inden 8 ugers ledighed

Alder	Andel i pct.
Under 25 år	42,2
25-29-årige	41,4
30-39-årige	39,3
40-49-årige	39,9
50-54-årige	36,4
55-59-årige	33,6
60-64-årige	30,5

Anm.: Nyledige er her defineret som personer, der har modtaget dagpenge i perioden fra uge 12 i 2008 til uge 4 i 2009, og som samtidigt har haft første dag i dagpengeperioden i denne periode jf. a-kassernes registreringer. Beskæftigelse er defineret som fire sammenhængende uger uden offentlig forsørgelse, SU eller som voksenlærling.

Kilde: AE på baggrund af Beskæftigelsesministeriets DREAM.

Tilsvarende ses det af tabel 2, at mens lige under 40 procent af de etniske danskere der kom i beskæftigelse, kom kun omkring 30 procent af indvandrerne fra ikke-vestlige lande i job. Også denne gruppe risikerer at gå tabt for arbejdsmarkedet. De svage grupper, som i forvejen ikke har den stærkeste tilknytning til arbejdsmarkedet, får nemlig svært ved at vende tilbage på den anden side af krisen.

Tabel 1. Andel der kommer i beskæftigelse inden 8 ugers ledighed

Etnicitet	Andel i pct.
Etniske danskere	39,9
Indvandrere fra vestlige lande	36,2
Indvandrere fra ikke vestlige lande	29,9

Anm.: Nyledige er her defineret som personer, der har modtaget dagpenge i perioden fra uge 12 i 2008 til uge 4 i 2009, og som samtidigt har haft første dag i dagpengeperioden i denne periode jf. a-kassernes registreringer. Beskæftigelse er defineret som fire sammenhængende uger uden offentlig forsørgelse, SU eller som voksenlærling.

Kilde: AE på baggrund af Beskæftigelsesministeriets DREAM.

Som tabel 1 og 2 ovenfor viser, har de over 50-årige og indvandrere fra ikke vestlige lande altså forholdsvis vanskeligt ved at komme i job, når de først er blevet ledige. Om de over 50-årige og indvandrere fra ikke vestlige lande vil blive overrepræsenteret i ledighedsstatistikken afhænger imidlertid også af i hvilket omfang, de bliver afskediget. Hvis f.eks. indvandrere fra ikke vestlige lande bliver afskediget i mindre grad end etniske danskere, vil den lavere afgang til beskæftigelse ikke nødvendigvis kunne aflæses i de officielle ledighedstal.

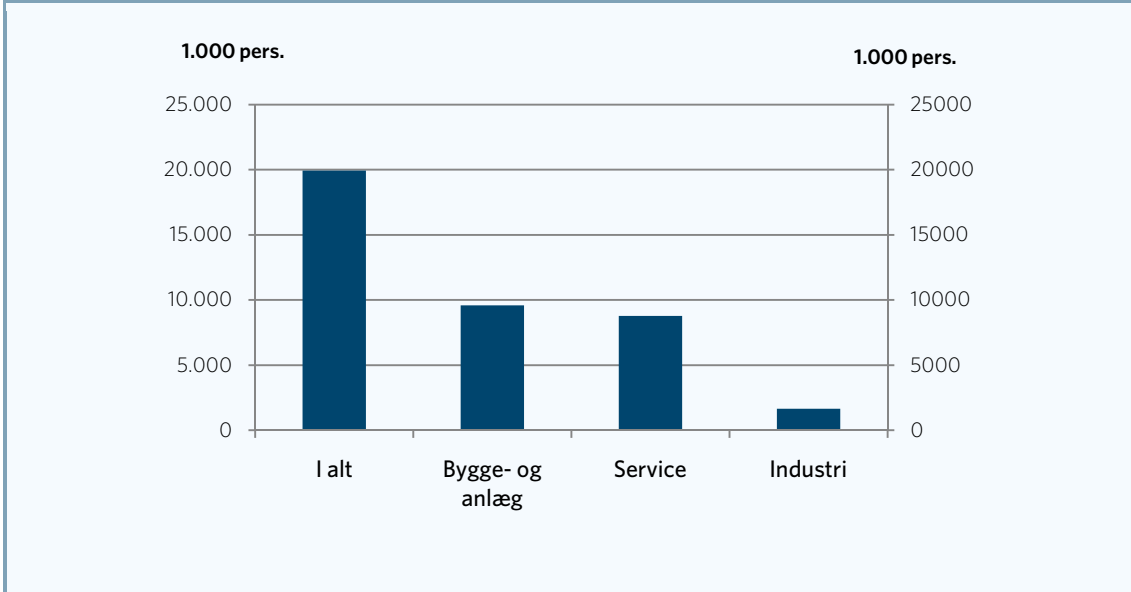
Uddannelses- og arbejdsmarkedspolitikken skal op i gear

Regeringen har kaldt den historisk lave arbejdsledighed i 2008 for "det største socialpolitiske fremskridt i årtier". Dermed står vi over for det største socialpolitiske tilbageskridt i årtier, hvis man tillader, at hele gevinsten på arbejdsmarkedet siden 2004 sættes over styr.

Offentlige bygge- og anlægsinvesteringer er langt det mest effektive middel til at tage toppen af ledighedsstigningen. De økonomiske vismænd har forslået en vækstpakke på i alt 30 mia. kr. - et beløb som AE er meget enige med vismændene i størrelsen af. Hvis man deler pengene ud over to år, vil det, som det fremgår af figur 7, i det andet år give ca. 20.000 flere stillinger, end der ellers ville have været. Af disse 20.000 ekstra stillinger, vil 48 pct. ligge i bygge- og anlægssektoren, 44 pct. i servicesektoren og

8 pct. i industrien. Offentlige bygge- og anlægsinvesteringer kommer altså ikke kun bygge- og anlægssektoren til gode, me skaber beskæftigelse i alle tre hovederhverv.

Figur 7. Effekten af offentlige bygge- og anlægsinvesteringer på 15 mia. kr. i to år.

Anm.: Den viste effekt er effekten i år to efter investeringerne foretages.
 Kilde: AE på baggrund af ADAM.

Det skal bemærkes, at jo mere man koncentrerer de offentlige investeringer omkring reparation og vedligeholdelse, jo større beskæftigelseeffekt har investeringerne. Den normale effekt af bygge- og anlægsinvesteringer på 15 mia. kr. i to år vil som nævnt være ca. 20.000 jobs, men koncentrerer man investeringerne omkring reparation og vedligeholdelse bliver effekten ca. 25.000 jobs i år to.

En vækstpakke bør imidlertid ikke kun indeholde offentlige investeringer, men skal også have fokus på uddannelse og den aktive arbejdsmarkedspolitik. Det er altafgørende, at de unge får en uddannelse, og det er samtidig nødvendigt at styrke indsatsen omkring voksen- og efteruddannelse, så arbejdsstyrken er rustet til fremtidens opgaver. Et højere uddannelsesniveau vil nemlig bidrage til at øge arbejdsstyrken på længere sigt.

Endelig kan en aktiv arbejdsmarkedspolitik være med til at bevare arbejdsløses tilknytning til arbejdsmarkedet og forhindre at unødigt mange bliver fanget i langtidsledighed.